

DE KUNST VAN HET VRAGEN STELLEN EEN VOORBEELD VAN EEN PROFESSIONALISERINGSTRAJECT

Hoe kun je kinderen stimuleren om ontdekkend en oplossingsgericht te laten denken? Het accent ligt binnen de school veelal op het beheersingsleren; denk aan lezen, spellen en rekenen. Maar kinderen hebben in onze toekomstige samenleving ook andere vaardigheden nodig, zoals creatief kunnen denken, verbanden kunnen leggen en hypothesen kunnen opstellen. Hoe ontwikkel je dat bij kinderen?

Praktijkvoorbeeld:

'Wie weet wat dit is?' Geboeid kijkt een groepje kinderen uit de bovenbouw en hun leerkracht naar een windmeter. Er wordt afgetast: waarvoor zou dat kokertje zijn dat aan één kant dicht is? De kinderen geven verschillende suggesties. De leerkracht luistert aandachtig en stelt af en toe een vraag. 'Hoor je wat Mariëlle daar zegt? Zou dat kunnen kloppen?' Langzaam ontdekken de kinderen dat ze met dit instrument de snelheid van de wind kunnen meten. Als ze hun hypothese met een haarföhn mogen uittesten, wordt de werking helemaal begrepen.

Zomaar een beschrijving van een activiteit naar aanleiding van de methode 'Leefwereld'. Als ik de klas rondkijk, zie ik dat overall groepjes kinderen zelfstandig bezig zijn. Er wordt informatie opgezocht, er worden opdrachten gemaakt en modellen gebouwd. Kinderen zijn in het lokaal bezig en ook op de gang vinden activiteiten plaats. De leerkracht begeleidt het groepje kinderen met de windmeter en het kompas. Haar doel is om kinderen zelf de werking van de windmeter en het kompas te laten uitvinden. Daarbij is ze zich bewust van haar eigen houding.

Wanneer stel je als leerkracht vragen en wanneer niet? En welke vragen stel je dan? Hoe laat je kinderen met elkaar nadenken en hoe zie je als leerkracht dat kinderen een doorbraak in hun denken hebben? Hoe herken je zo'n 'talentmoment' en wat doe je er vervolgens mee? Om hier handvatten voor te krijgen, is een gerichte

'Door deel te nemen aan de scholing heb ik geleerd hoe ik de juiste vragen kan stellen bij het vak Wetenschap & Techniek'

teamtraining een effectief middel. Dan worden ervaringen uitgewisseld en kan een doorgaande lijn binnen de school worden uitgezet. Ik merk dat de rol van de directeur hierbij essentieel is. Die moet enthousiasme uitstralen, kunnen stimuleren en vooral ook facilite-

ren. Bijvoorbeeld een techniekcoördinator in de school aanstellen of uren beschikbaar maken om bij elkaar te kijken in de groep.

Dit traject is met name gericht op het stellen van de juiste vragen om bij kinderen een ontdekkende en onderzoekende houding te ontwikkelen. Welke vragen stel je? Wanneer doe je dat? En... wanneer kijk je alleen maar en laat je kinderen aan het woord? De kern van dit traject bestaat uit de combinatie van bijeenkomsten en klassenbezoeken waarbij video-opnames worden gemaakt. Deze opnames worden in een volgende bijeenkomst met het team geanalyseerd.

Tijdens de bijeenkomsten wordt veel gebruikgemaakt van coöperatieve werkvormen. Waar mogelijk maken we de vertaling naar de groep. Aan het einde van elke bijeenkomst krijgt iedereen een opdracht om in de groep te gaan uitproberen.

'Leerkrachten doen op een bijeenkomst eerst zelf een proefje en zien daarna beelden van een groepje kinderen in school die hetzelfde proefje doen. Ze komen tot dezelfde vragen die wij als volwassenen ook stellen!'

Op de startbijeenkomst gaan leerkrachten dan ook eerst zelf aan de slag met een proef. Zo ontdekken ze hoe ze geboeid raken en

Praktijkvoorbeeld:

Kleuters spelen op het plein. De zon schijnt en de muur geeft een scherpe schaduw op de tegels te zien. We tekenen de schaduw op het plein. Precies tussen licht en donker staat een streep. Kinderen lopen er overheen. Maar een kwartier later ligt de streep in de schaduw. Hoe kan dat nu? Is hij gaan lopen? Een nieuwe streep wordt getrokken. Wat gaat er nu gebeuren? Kunnen we het voorspellen? De leerkracht nodigt de kinderen uit om met antwoorden te komen. Met bijna niets wordt een leermoment gecreëerd. De kleuters zijn geboeid en gaan nu overal strepen zetten. Ze letten scherp op het 'lopen van de schaduw'.

vragen vanzelf opborrelen. Als tweede punt wordt ingegaan op de vragen die ze kunnen stellen tijdens een activiteit. De cyclus van ontdekkend en onderzoekend leren komt aan de orde. Het accent ligt op het zelf experimenteren en oefenen van vragen stellen. Allereerst wordt er geoefend in het herkennen van vragen. Dat gebeurt aan de hand van videobeelden. Leerkrachten brengen met behulp van een kijkwijzer de gestelde vragen in kaart.

In de volgende drie bijeenkomsten leren leerkrachten hoe ze signalen van leerlingen kunnen herkennen rond zogenaamde talentmomenten. De didactische vaardigheid, het stellen van vragen, vormt steeds de rode draad door de bijeenkomsten. De organisatie in de groep, het zelf kunnen begeleiden van een groepje kinderen terwijl de rest van de leerlingen zelfstandig werkt komt ook aan bod. Hiernaast gaan de cursisten zelf lessen voorbereiden. Ze plannen daarin momenten waarbij ze kinderen begeleiden. De vragen die ze willen stellen zetten ze in de Kijkwijzer.

Mogelijk is het even wennen om voor de camera te staan, maar als leraren naar de beelden kijken, zelf zien wat kinderen doen en... zien wat ze zelf doen, kunnen ze op hun handelen reflecteren en zien wat het effect hiervan op kinderen is. De nabespreking wordt dan ook als prettig en zinvol ervaren. Tijdens een volgende teambijeenkomst worden beelden van collega's getoond die tijdens de klassenbezoeken met behulp van een videocamera zijn gemaakt.

Leerkrachten geven daar altijd eerst toestemming voor. Door de beelden komen de ervaringen los en wordt er veel uitgewisseld. Hier ontstaat grote betrokkenheid en leerkrachten leren van elkaar. 'Waar lopen we tegen aan? Hoe kunnen we dat oplossen?' Ook kan hierdoor een doorgaande lijn in de school gerealiseerd worden. Met name in de onderbouw is er ervaring met kleine kringen en experimenteren. Dat zetten we door naar de midden- en bovenbouw.

Tijdens de laatste bijeenkomst wordt gewerkt aan de borging van de geoefende vaardigheden. Er ontstaat zo een klimaat op school waar kinderen ontdekkend leren.

De schuingedrukte citaten in dit artikel komen van de evaluatieformulieren van de Willem-Alexanderschool in Leeuwarden.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Anke Postma a.postma@cedin.nl

Ria Vermeulen r.vermeulen@cedin.nl

